

Regeringskansliet
(fi.remissvar@regeringskansliet.se)

Yttrande över Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning (SOU 2024:43)

Er beteckning: Fi2024/01460

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gävleborgs län (Länsstyrelsen) delar utredningens bedömning om att samverkan inom det regionala utvecklingsområdet i huvudsak är lämplig men att den kan utvecklas och förtydligas. Länsstyrelserna och andra statliga myndigheter bör kunna ges tydligare uppdrag som syftar till att förverkliga regeringens politik på regional nivå.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det regionala perspektivet och intresset i vissa fall kräver ett kompletterande statligt perspektiv. Länsstyrelsen får dock understryka att båda perspektiven är viktiga och behövs för regional utveckling.

Länsstyrelsen stödjer uppfattningen att regeringen bör överväga ett förtydligande i länsstyrelseinstruktionen med innebörd att länsstyrelsen ska företräda regeringen i länet och bidra till länens utveckling.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det ska finnas ett organ för samverkan och informationsutbyte inom varje länsstyrelse. I syfte att underlätta samverkan och skapa tydlighet, vore det önskvärt att region och kommuner får ett uppdrag att samverka i ett regionalt råd. Länsstyrelsen anser dock att det är av vikt att länen ges tillräcklig möjlighet att skapa samverkanslösningar som är ändamålsenliga utifrån respektive regionala förhållanden.

Länsstyrelserna delar utredningens bedömning att statliga myndigheter behöver tydligare uppdrag gentemot länsstyrelsen.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att samverkan inom det regionala utvecklingsområdet i huvudsak är lämplig men kan utvecklas och förtydligas.

Länsstyrelsen instämmer i stort med utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris och krisberedskap. Länsstyrelsen konstaterar dock att betänkandet i huvudsak fokuserar på fredstida kriser, medan fokus i utvecklingen på beredskapsområdet ligger på civilt försvar. I uppdraget saknas inriktning inför och under höjd beredskap.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om regional organisation för Socialstyrelsen.

11.9 Samverkan inom olika verksamhetsområden

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning om att samverkan inom det regionala utvecklingsområdet i huvudsak är lämplig men kan utvecklas och förtydligas. Länsstyrelserna, och andra statliga myndigheter, bör kunna ges tydligare uppdrag som syftar till att förverkliga regeringens politik på regional nivå

Länsstyrelserna behöver legitimitet, mandat och ekonomiska resurser för att kunna uppfylla statens mål på den regionala nivån och för att kunna vara en samarbetspart till regionerna och andra i det strategiska tillväxtarbetet och regionala utvecklingsarbetet. Detta är en förutsättning för att länsstyrelserna kunna göra sammanvägningar utifrån alla tre hållbarhetsperspektiv, socialt, ekologiskt och ekonomiskt.

Länsstyrelsen delar även utredningens bedömning att mer specifika krav på samverkan i myndighetsinstruktioner och olika regeringsuppdrag till myndigheterna samt uttalade krav på vad som förväntas av olika aktörer skulle kunna bidra till att förenkla samverkan, samt att länsstyrelsernas kompetens på området bör tas till tillvara i högre utsträckning genom att statliga myndigheter ges i uppdrag att samverka med länsstyrelserna.

11.10 Länsstyrelsernas roll i samverkan

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det regionala perspektivet och intresset, i vissa fall kräver ett kompletterande statligt perspektiv. Länsstyrelsen får dock understryka att båda perspektiven är viktiga och behövs för regional utveckling.

Vidare anser Länsstyrelsen att det är bra att utredningen framhåller betydelsen av att det finns bestående samverkansstrukturer som kan användas för samverkan.

Länsstyrelsen var en av fem länsstyrelser som ingick i det pilotprojekt som initierades av den nationella samordnaren för Agenda 2030 "PilotRegional samordning" som nämns i avsnitt 6.8 samt avsnitt 11.10.1. I projektet var länsstyrelserna den samordnande parten regionalt för alla statliga myndigheter som medverkade i projektet, gentemot kommunerna i länet. Det arbetssätt som utvecklades i pilotprojektet är intressant att utveckla vidare och implementera delar av. Dessvärre fanns inte möjlighet att fortsätta utveckla detta, då nationella samordnarens uppdrag upphörde i mars 2024, men som ett steg på vägen har de fem medverkande länsstyrelserna, med Länsstyrelsen Östergötland som projektägare, ansökt om medel från Vinnova för att göra en förstudie kring detta.

11.10.2 Länsstyrelsernas roll i samverkan behöver stärkas

Länsstyrelsen stödjer uppfattningen att regeringen bör överväga ett förtydligande i länsstyrelseinstruktionen med innebörd att länsstyrelsen ska företräda regeringen i länet och bidra till länens utveckling.

Länsstyrelserna delar utredningens i bedömning om samverkan mellan kommunsektorn och länsstyrelserna och att länsstyrelsernas roll som länk mellan regeringen och kommunerna behöver förtydligas och förstärkas.

Länsstyrelserna delar utredningens bedömning att statliga myndigheter behöver tydligare uppdrag gentemot länsstyrelsen.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det ska finnas ett organ för samverkan och informationsutbyte inom varje länsstyrelse. Genom att per den 1 januari 2026 inrätta ett regionalt råd för samverkan och informationsutbyte i varje län stärks relationerna mellan kommunerna, regionen och staten, representerad av länsstyrelserna. Detta ger fördelar för både kommun, region och stat. Länsstyrelsen ser det regionala rådet som ett viktigt forum för att främja samarbete, snarare än att enbart förstärka länsstyrelsens egen roll. Länsstyrelsen anser dock att det är centralt att syftet med rådet är tydligt för de aktörer som är med i förhållande till andra regionala mötesforum som redan finns, som exempelvis kommunsamrådet. I syfte att underlätta samverkan och skapa tydlighet, vore det önskvärt att

region och kommuner får ett uppdrag att samverka i ett regionalt råd.

Länsstyrelsen ställer sig även bakom förslaget att rådet ska ledas av landshövdingen och att representanter med mandat för kommuner och region i länet deltar, samt utses av landshövdingen. Länsstyrelsernas förutsättningar är dock olika. Det är således viktigt att länen ges möjlighet att skapa samverkanslösningar som är ändamålsenliga utifrån respektive regionala förhållanden. Exempelvis behöver länsstyrelserna beakta kommunernas och regionens kapacitet att medverka och delta på ett eventuellt nyinrättat forum, så att det kompletterar de befintliga forum och får en naturlig plats och prioritering även av kommunerna och regionen.

11.11 Samverkan i kris och krisberedskap

Länsstyrelsen instämmer i stort med utredningens bedömningar vad avser samverkan i kris och krisberedskap. Länsstyrelsen konstaterar samtidigt att betänkandet i huvudsak fokuserar på fredstida kriser, medan fokus i utvecklingen på beredskapsområdet ligger på civilt försvar. I uppdraget saknas inriktning inför och under höjd beredskap.

En fredstida kris får per definition beskrivas som tillhörande det tidsspektrum som omfattar ”inför höjd beredskap”. Utredningens Å-tolkning av uppdraget lyfter inte alls det perspektivet och saknar därför förslag inom området samverkan i kris och krig.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att samverkan i kris bör utgå från de generella strukturer som länsstyrelsen bygger upp utifrån det geografiska områdesansvaret. Det kan dock kompletteras med strukturer för vissa specifika händelser, såsom exempelvis skett inom ramen för planering för kärnteknisk olycka (*Förordning om skydd mot olyckor* 2003:789). Det är också i linje med hur regeringen anfört att ledning i det civila försvaret bör gå till i den nya totalförsvarspropositionen, ytterst genom det geografiska områdesansvaret.

Utredningen konstaterar att det kan finnas situationer då samverkan inte är någon lösning. Det hade varit önskvärt med ett fördjupat resonemang och förslag till lösning av detta problem.

Vid höjd beredskap träder det geografiska områdesansvaret på civilområdesnivå i funktion, och ska då enligt regeringen utgöra en ledningsnivå mellan länsstyrelsenivån och regeringen, samt särskilt utgöra en nod för samverkan med övriga statliga myndigheter och

Försvarsmakten. Det geografiska områdesansvaret på länsnivå kommer i ett sådant läge fortsatt ha ansvaret för statens samverkan med kommuner och regioner. Det är inte osannolikt att en situation som föranleder höjd beredskap inleds som fredstida krishantering. Generellt gäller i beredskapssystemet samma samverkansformer i fred som i krig, vilket underlättar övergången till höjd beredskap. Det är i enlighet med likhetsprincipen. Det gäller dock inte länsstyrelserna. Såväl samverkan mellan länsstyrelserna, som samverkan med andra aktörer och den inre organisationen ska enligt nuvarande ordning göras om under en pågående kris, när höjd beredskap tillkännages vilket även påverkar samverkan med kommunerna och regionerna. Detta behöver analyseras vidare.

Vad avser fördelning av medel genom generella statsbidrag ser länsstyrelsen fördelar i minskad administration och ökad möjlighet för varje kommun att anpassa verksamheten efter egna behov. Effekten av en sådan förändring bör dock analyseras vidare innan den genomförs.

12.3.1 Regionalisering av Socialstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om regional organisation för Socialstyrelsen.

Tidiga erfarenheter från den struktur som sattes 2022 visar att samverkan mellan geografiskt- och sektorsansvar underlättas om sektorsmyndigheten har en indelning som motsvarar civilområdena, i enlighet med förordningen (2022:593) om vissa förvaltningsmyndigheters regionala indelning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av tf landshövding Veronica Lauritzsen med länsassessor Ann-Charlotte Nyman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Pernilla Bylund medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

fi.ofa.k.remiss@regeringskansliet.se